

درباره پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا

جلال محمدنژاد

دور جدید مباحث مربوط به پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا مدتی پیش در جریان سفر رجب طیب اردوغان نخست وزیر ترکیه برای دیدار با کمیسیون اتحادیه اروپا در ۲۳ سپتامبر امسال در بروکسل براه افتاد. کشور ترکیه در سال ۱۹۹۹ در کنفرانس هلسینکی به عنوان نامزد عضویت در اتحادیه اروپا پذیرفته شد. تصمیم نهایی در مورد شروع مذاکرات رسمی اتحادیه اروپا با دولت ترکیه به منظور پیوستن این کشور به این اتحادیه قرار است در نشست سران ۲۵ کشور عضو اتحادیه اروپا در دسامبر ۲۰۰۴ گرفته شود که در صورت موافقت جلسه سران کشورهای اروپای واحد مذاکرات طولانی و مفصل اتحادیه اروپا با دولت ترکیه آغاز خواهد گردید.

گسترش روزافزون اتحادیه اروپا

گسترش روابط اقتصادی و سیاسی در میان کشورهای اروپایی، کسب میدان گسترده بازار اقتصادی و وسعت بخشیدن به نفوذ سیاسی آنها، روندی است که از همان ابتدای تشکیل بازار مشترک اروپا در جریان بوده است. تبدیل شدن به یک بلوک سیاسی و اقتصادی بزرگ در رقابت های بین المللی یکی از آرزوهای سیاست مداران اروپایی از همان ابتدای شکل گیری اولین قراردادهای همکاری های سیاسی و اقتصادی مابین دولت های اروپای غربی بوده است. دولت های اروپایی در طول حیات همکاری های خود در این جهت تلاش کرده اند. در تمام این دوره دولت های اروپایی چه به لحاظ همکاری های اقتصادی و از نظر سیاسی بتدریج در جهت هماهنگی بیشتر و تدوین قوانین و ضوابط همکاری های اقتصادی، سیاسی، نظامی و امنیتی مشترک قدم برداشته اند. تبدیل شدن بازار مشترک اروپا به اتحادیه اروپا در سال ۱۹۹۲ و امضای قرارداد ماستریخت در هلند و همچنین ایجاد اتحادیه پولی توسط تعداد از کشورهای عضو اتحادیه اروپا و تلاش برای ایجاد گسترش همکاری های نظامی بیشتر نشانه همین تلاش دولت های اروپایی برای تبدیل شدن به یک قطب بزرگ سیاسی و اقتصادی می باشد.

شکست و ازهم پاشیدن بلوک شرق و پیمان ورشو به فاکتور مهمی در جهت گسترش بازهم بیشتر اتحادیه اروپا تبدیل شد و تلاش وسیعی برای جلب تعداد زیادی از کشورهای اروپای شرقی براه افتاد و بدین شکل با پیوستن ۱۰ کشور اروپای شرقی به اتحادیه اروپا میدان اقتصادی و سیاسی وسیعتری برای اتحادیه اروپا باز گردید.

اتحادیه اروپا در حال حاضر دربرگیرنده ۲۵ کشور با جمعیت بیش از ۴۵۰ میلیون نفر می باشد. اتحادیه اروپا امروزه عملاً به یک قطب بزرگ اقتصادی، سیاسی و نظامی در رقابت های بین المللی تبدیل شده که در بحران ها و نزاع های جهانی ایفای نقش کرده و برای تامین منافع سیاسی و اقتصادی خود در تکاپو است. کشورهای اروپایی از یک طرف در داخل اتحادیه اروپا برای ایجاد

یک کشور بزرگ اروپایی که دارای یک نظام مشترک سیاسی، اقتصادی و نظامی باشد، کوشیده اند و از طرف دیگر برای ایجاد بازار و میدان هرچه وسیعتر اقتصادی و سیاسی در خارج از این اتحادیه و جلب کشورهای جدید به عضویت این اتحادیه در تلاش هستند.

بر همه آشکار است که اتحادیه اروپا در زمینه‌های حاکم کردن یک سیستم اقتصادی بر اساس مکانیسم بازار آزاد، پایه‌ریزی یک نظام قانونی، قضایی و پارلمانی مشترک، پیشبرد یک سیاست خارجی و امنیتی واحد، ایجاد یک نظام پولی و بانکی واحد و یک سیاست مشترک پناهندگی به درجات زیادی روبه جلو رفته و در انتگراسیون و گسترش یک نظام واحد سیاسی و اقتصادی در داخل اروپا موفقیت نسبی کسب کرده است.

ضرورتی اقتصادی

تلاش اتحادیه اروپا برای جلب کشورهای جدید و شتاب متقابل دولت ترکیه قبل از هرچیز ناشی از یک ضرورت اقتصادی است. ضرورتی که خود در جهانی شدن هرچه بیشتر سرمایه‌داری در ابعاد بین‌المللی و گسترش رقابت‌های امپریالیستی ریشه دارد. ادغام مراکز بزرگ سرمایه و تشکیل قطب‌های بزرگ سیاسی اقتصادی در عرصه جهانی امروز یکی از پدیده‌های ضروری برای ادامه حیات سرمایه‌داری جهانی است. اتحادیه اروپا خود یکی از این قطب بندی‌های امپریالیستی است که در میدان بازی و رقابت در کانونهای بحرانی جهانی حضور دارد.

کشور ترکیه برای اتحادیه اروپا یک بازار بزرگ اقتصادی با جمعیت نزدیک به ۷۰ میلیون نفری است که برای تسخیر همه‌جانبه آن سریعاً در تلاش است. ترکیه در عین حال دروازه‌ای است برای اتحادیه اروپا در جهت ایجاد روابط گسترده‌تر اقتصادی با کشورهای آسیایی و خاورمیانه. در حال حاضر نیز دولت‌های اروپایی روابط بازرگانی و تجاری نسبتاً وسیعی با کشور ترکیه دارند و تعداد زیادی از شرکت‌های بزرگ اروپایی هم‌اکنون در ترکیه مشغول سرمایه‌گذاری و فعالیت هستند. ۵۸ درصد روابط بازرگانی کشور ترکیه با کشورهای عضو اتحادیه اروپا می‌باشد. صنعت توریسم یکی از میدان‌های بزرگ روابط اقتصادی دولتهای اروپایی را با ترکیه تشکیل می‌دهد.

روشن است که دسترسی کامل به این بازار بزرگ اقتصادی در آسیا و خاورمیانه برای اتحادیه اروپا و شرکت‌های بزرگ سرمایه‌داری غربی منافع مالی و اقتصادی هنگفتی را در پیش خواهد داشت و به همین خاطر برای شروع مذاکرات عضویت این کشور به شتاب افتاده‌اند. برخی از کشورهایایی از جمله آلمان، ایتالیا و بلژیک که خود بخش عمده اقتصاد اتحادیه اروپا را تشکیل می‌دهند برای پیوستن ترکیه به این اتحادیه در حال رقابت شدیدی می‌باشند با کشورهای مخالف از جمله فرانسه و قبرس که هریک به دلایل خاصی بر سر راه شروع مذاکرات عضویت ترکیه مانع‌تراشی می‌کنند و سعی دارند پروسه پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا را هرچه طولانی‌تر کنند.

اما تناقضات متعددی بر سر راه پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا و دسترسی پیدا کردن تمام و کمال

شرکت های بزرگ اروپایی به بازار اقتصادی وسیع ترکیه وجود دارند، که نشانگر آنست که هنوز راه درازی برای این بهم پیوستگی در پیش است.

«شرایط» تطبیق و انتگراسیون

اتحادیه اروپا ظاهراً شرایط خاص و تامین استاندارد قابل قبولی را در زمینه های رعایت آزادی های دموکراتیک، حقوق بشر و قوانین جزایی، حقوق ملیت ها و رشد اقتصادی در مقابل کشورهای نامزد عضویت قرار داده و بر سر میزان تامین این شرایط و جدیت کشورها در ایجاد رفرم در این رابطه وارد تحقیقات و مذاکره می شود. اما واقعیت این است که درجه جدیت خود اتحادیه اروپا در این رابطه مورد سوال است و تجربه نشان داده است که اتحادیه اروپا برای چشم پوشی های نسبتاً زیادی در مورد شرایط تطبیق و آمادگی این کشورها آماده است. نگاهی اجمالی به برخی از این استانداردهای مورد نظر اتحادیه اروپا نشان می دهد که دولت های اروپایی در دفاع از همین حد از دموکراسی بورژوازی نیز بسیار ناپیگیر هستند و برای رسیدن به منافع اقتصادی خود براحتهای از آن چشم پوشی خواهند کرد.

* رجب طیب اردوغان نخست وزیر ترکیه که از طرف کمیسیون اتحادیه اروپا مورد استقبال قرار می گیرد، خود رئیس حزب عدالت اسلامی و توسعه است. حزبی اسلامی که با تمام قوا در تلاش است تا قوانین ارتجاعی اسلامی را جامعه ترکیه حاکم نماید و از هیچ فرصتی برای چسپاندن شرعیات عقب افتاده اسلامی دریغ نکرده است. همین چند هفته پیش بود که نخست وزیر ترکیه لایحه قانون منع «زنا» را جهت تصویب مجازات شدید برای زنان و مردانی که از نظر قوانین اسلامی مجرم شناخته می شوند به پارلمان عرضه کرد که در اثر اعتراض سازمانهای طرفدار حقوق زنان و جامعه فعال در مورد حقوق بشر و همچنین جریانات چپ و رادیکال و اتحادیه های کارگری مجبور شد آنرا پس گیرد و از این فرصت استفاده کرده و عدم تصویب این لایحه را به عنوان برگ برنده در راه شروع مذاکرات عضویت در اتحادیه اروپا به خورد کمیسیون این اتحادیه و رئیس آن بدهد. و آقای «گوتتر فیهوگن» کمیسیور مامور آماده سازی پرونده ترکیه نیز در تایید این «جدیت» دولت ترکیه در راه تامین حقوق زنان ادعا کرد که از نظر ایشان شرایط برای شروع مذاکرات عضویت ترکیه در اتحادیه اروپا آماده گشته است. بر همگان روشن است که دولت فعلی ترکیه توسط یک حزب اسلامی اداره می شود که با دولت ها و احزاب اسلامی منطقه روابط نزدیکی دارد و همین حد از اشارات در این زمینه کافی است تا روشن شود که دولت های اروپایی به چه میزانی در ادعای خود در دفاع از دولت سکولار و غیرمذهبی جدی هستند.

* در زمینه رعایت آزادیهای دموکراتیک و رعایت حقوق بشر نیز اوضاع به همین وخامت است. اخبار اعتصاب و مبارزه بیش از ۱۰ هزار زندانی سیاسی که در زندان های دولت ترکیه بسر می برند و مورد شدیدترین سرکوب پلیس و مقامات امنیتی ترکیه قرار گرفتند را رهبران اتحادیه اروپا

حتما به یاد دارند. زندانی شدن لیلا زانا و همراهان او که به جرم صحبت کردن به زبان کردی در پارلمان ترکیه به ۱۰ سال زندان محکوم شدند و بازهم بدلیل صحبت کردن به زبان کردی در میان استقبال کنندگان آنها بار دیگر قرار است مورد محاکمه قرار گیرند. با وجود پشتیبانی بیش از ۲ میلیون نفر از رای دهندگان حزب دهاپ را به خاطر کرد بودن از شرکت در پارلمان محروم کردند. زندانی کردن دهها تن از مبارزین سیاسی و آزادیخواه توسط دولت ترکیه، رفتار وحشیانه دولت پلیس ترکیه در سرکوب مبارزه و اعتصابات کارگران و مردم زحمتکشی که نسبت به شرایط نابسامان خود اعتراض می کنند، رفتار وحشیانه دولت و مقامات امنیتی ترکیه علیه پناهجویان کرد و ایرانی غیره و غیره خود گواه روشنی در میزان رعایت حقوق بشر در ترکیه می باشد.

* سرکوبگری ملی و سیاست فاشیستی دولت ترکیه در قبال ملت کرد برای افکار عمومی اروپا امری بسیار آشنا هست و تعداد وسیعی از کردهای مقیم ترکیه بر اثر دیکتاتوری و سرکوب دولت ترکیه در کشورهای اروپایی پناهنده شده اند. دولت ترکیه در طول تاریخ حیات خویش ۱۵ میلیون کرد ساکن این کشور را از هرگونه ابراز وجود سیاسی و اجتماعی محروم کرده است. مبارزات ملت کرد در راه رسیدن به خواست های حق طلبانه خویش به وحشیانه ترین شکلی سرکوب کرده است. هزاران دهکده آنان را با خاک یکسان کرده و مردم ساکن این روستاها را مجبور به ترک خانه و کاشانه خود کرده است. دهها هزار نفر از مردم آزادیخواه کرد را در طول تاریخ مبارزاتشان ددمنشانه قتل عام کرده است. دولت ترکیه نه تنها جنبش مردم کردستان در ترکیه را وحشیانه و روزمره سرکوب می کند، بلکه فراتر از این از هیچگونه دخالت سیاسی و نظامی در سرنوشت کردها در کشورهای دیگر در هماهنگی با دولتهای سرکوبگر منطقه دریغ نکرده است. دولت ترکیه در طول سالیان اخیر بارها به داخل مرزهای کردستان عراق لشکرکشی کرده و در اعماق مرزهای این کشور به سرکوب مبارزین کرد پرداخته است. دستجات طرفدار خویش را در کرکوک و سایر شهرهای کردستان عراق مسلح کرده و به عامل فشاری بر حکومت محلی در کردستان عراق تبدیل کرده است. برای جلوگیری از رسیدن کردهای عراق به حقوق انسانی خویش از هیچ توطئه ای دریغ نکرده است. ممانعت و مخالفت خود با استقلال کردها در عراق از کسی پوشیده نگاه نداشته است.

مسئله کرد و رعایت حقوق ملت کرد یکی از موارد مورد اختلاف اتحادیه اروپا و دولت ترکیه بوده و هست. به نظر می رسد که اجرای نمایشی و نیم بند چند رفرم جزئی فرهنگی در مورد کردها از نظر کمیسیون اتحادیه اروپا به عنوان تامین حقوق ملت کرد قلمداد شده است. پخش ۲ ساعت برنامه تلویزیونی تحت کنترل و نظارت شدید سانسور دولتی، بازکردن چند مرکز آموزشی و اجازه اجرای برخی مراسم فرهنگی آنها تحت کنترل نیروهای پلیسی را به عنوان تامین یکی از شرایط پیوستن به اتحادیه اروپا از دولت ترکیه پذیرفته اند. این مسئله کافی است تا نشان داده شود که برای اتحادیه اروپا تامین منافع سیاسی و اقتصادی خود مهم است و نه تامین آزادیهای سیاسی و

رسیدن ملت کرد به حقوق انسانی خود.

* میزان کسری بودجه و بدهی‌های مالی دولت ترکیه به بانک جهانی بیش از ۱۲۰ میلیارد دلار است. در صد بیکاری در ترکیه بالغ بر ۲۰ درصد می‌باشد. درصد بالایی از مردم ترکیه زیر خط فقر زندگی می‌کنند. میزان بی‌سوادی در ترکیه در حد بسیار بالایی قرار دارد. میزان مرگ و میر و استاندارد بهداشت و خدمات اجتماعی نیز که تعریف خاصی ندارد. یعنی به لحاظ اقتصادی نیز دولت ترکیه از استانداردهای اروپایی فاصله بسیار زیادی دارد.

اتحادیه اروپا برای ایجاد بازار وسیع‌تر اقتصادی در منطقه آسیا و خاورمیانه و برای محکم کردن موقعیت خود در رقابت با آمریکا و قطب‌بندی‌های سیاسی، نظامی دیگر در منطقه برای به عضویت درآمدن ترکیه به تعجیل افتاده است و نه تنها امروز بلکه از یکسال و اندی پیش در گزارش کمیسیون اتحادیه اروپا در ماه نوامبر ۲۰۰۳ از تلاش‌های دولت ترکیه در تامین شرایط ورود به اتحادیه اروپا تقدیر کرده است.

دولت ترکیه بر وضعیت سیاسی و اقتصادی خود در همه زمینه‌های فوق واقف است و سیاست خود در همه موارد فوق را ادامه می‌دهد و به همین خاطر اتحادیه اروپا را تهدید می‌کند که چنانچه مذاکرات عضویت این کشور را شروع نکند، روابط خود با اتحادیه اروپا را مورد تجدید نظر قرار خواهد داد. دولت ترکیه از طرفداری شرکت‌های بزرگ اقتصادی و تعدادی از دولت‌های مهم اروپایی برخوردار است و از این پشتیبانی علیه مخالفین خود در اتحادیه اروپا استفاده کرده است.

سهم کارگران و مردم زحمتکش چه خواهد بود؟

اگرچه دولت ترکیه هنوز راه درازی برای رسیدن به آرزوهای ۴۰ ساله خود در پیش داد و برای پیوستن به اتحادیه اروپا هنوز تناقضات و ممانعت‌های متعددی را سر راه دارد، که حل آنها به مدت زمان طولانی و بحث و تبادل نظر بازهم بیشتری احتیاج دارد، اما سهم کارگران و مردم زحمتکش در پیوستن ترکیه به اتحادیه اروپا چیزی بیشتر از سرکوب و استثمار، نابرابری سیاسی و اقتصادی و جهنم واقعی نظام سرمایه‌داری و تداوم نظام بردگی مزدی نخواهد بود. کارگران و مردم زحمتکش در ترکیه برای بهبود شرایط زندگی خود، برای متشکل کردن خویش و برای مبارزه علیه این نظام پوسیده سرمایه‌داری مجبورند به نیروی اتحاد و مبارزه خود متکی باشند حال ترکیه عضو اتحادیه اروپا باشد یا نه. مردم ستم‌دیده کرد، مبارزین حقوق بشر و تامین آزادی‌های دموکراتیک سیاسی، زنان مبارز و ستم‌کشیده و سایر مردم زحمتکش و آزادی‌خواه نیز تنها در پرتو مبارزه خستگی‌ناپذیر خود با اتکا به نیروی خلاقیت و مبارزه خویش است که به خواست‌های حق‌طلبانه خود نایل خواهند شد، حال ترکیه در اتحادیه اروپا عضو باشد یا نه.

حتی زمانی‌که دولت ترکیه به عضویت اتحادیه اروپا در آمده باشد، بازهم کارگران و مردم

زحمتکش مجبور هستند همراه هم سرنوشتان خود در کشورهای اروپایی برای زندگی بخور و نمیر خویش شب و روز در تلاش و مبارزه مشترک باشند. چه بسا در اتحادیه اروپا نیز سرمایه داران و دولت هایشان هر سال بیشتر سال گذشته به دستاوردهای تاریخی طبقه کارگر و آزادیخواهان این جوامع حمله کرده و طبقه کارگر را مجبور کرده اند که در ابعاد میلیونی برای پاسداری از دستاوردهای تاریخی خود و برای ارتقاء سطح زندگی خود به مبارزه متشکل روی آورد.

اکتبر ۲۰۰۴

برگرفته از جهان امروز شماره ۱۳۶